

ANİ METİN TÜRÜNÜ DEĞERLENDİRMEYE YÖNELİK DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI GELİŞTİRME ÇALIŞMASI*

Araştırma Makalesi

Ergin ŞEN** / Neslihan KARAKUŞ***

Geliş Tarihi: 04.03.2026 | **Kabul Tarihi:** 07.06.2026 | **Yayın Tarihi:** 31.06.2026

Özet: Bu çalışmada, bilgilendirici metinlerden anı (hatıra) türünün değerlendirilmesine yönelik bir dereceli puanlama anahtarı (DPA) geliştirmek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda önce ilgili literatür taranmış, bu çerçevede anı türünün sınırları çizilip özellikleri belirlendikten sonra Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM) çerçevesinde 2024 yılında hazırlanan ortaokul Türkçe dersi programında anı türüne yer verilme durumu tespit edilmiş, farklı metin türlerinde hazırlanmış DPA'lar incelenmiştir. Literatür ve program çerçevesinde, daha önce hazırlanmış DPA'lar doğrultusunda anı türünde yazılan metinlerin değerlendirilmesine yönelik özgün DPA maddeleri hazırlanmış ve bu maddeler dörtlü likert şeklinde derecelendirilmiştir. Ayrıca söz konusu DPA ile anı metinlerinin nasıl değerlendirileceğinin yanı sıra nasıl yazılacağı üzerinde de durulmuş, çalışmanın her aşamasında uzman görüşlerine başvurulmuştur. Çalışmada geçerlik sağlamak amacıyla nitel yöntem olarak uzman görüşlerine (Lawshe, 1975) başvurulmuş, bu kapsamda 10 Türkçe eğitimi alan uzmanının görüşü alınmıştır. Güvenirlik çalışmaları kapsamında ise 2024-2025 eğitim öğretim yılında Ankara il merkezine bağlı bir ilçede ortaokul 5. sınıf düzeyinde eğitim gören öğrenciler tarafından yazılmış 40 anı metni 4 Türkçe öğretmeni tarafından puanlanmış, nicel araştırma yöntemi olarak puanlayıcılar arası uyum [Intraclass Correlation Coefficient (ICC)] düzeyleri ve sonuçları ortaya konmuştur. Çalışmada anı türündeki yazıların değerlendirilmesine yönelik hazırlanan bu DPA'nın geliştirilme aşamaları ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Çalışmanın sonucunda ise ortaokul düzeyinde bilgilendirici metinlerden anı (hatıra) türünün yazım sürecinde ve yazılan metinlerin ölçülüp değerlendirilmesinde kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir DPA alan yazına kazandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Anı, bilgilendirici metin, dereceli puanlama anahtarı geliştirme, Türkçe eğitimi, yazma becerisi.

DEVELOPMENT OF A GRADED ASSESSMENT RUBRIC FOR EVALUATING MEMOIR TEXTS

Research Article

Received: 04.03.2026 | **Accepted:** 07.06.2026 | **Published:** 31.06.2026

Abstract: The present study aims to develop a Memoir Graded Assessment Rubric (MGAR) for evaluating the memoir genre among informative texts. To this end, the relevant literature was initially reviewed, the boundaries and characteristics of the memoir genre were defined, and subsequently, the status of the memoir genre within the 2024 Turkish Language Curriculum for middle schools—developed within the framework of the Türkiye Century Education Model (TCM-TYMM)—was examined. Assessment rubrics designed for various text types were also analyzed. Based on the literature and the curriculum, original MGAR items were established for the evaluation of memoir texts, building upon existing assessment models, and were structured on a four-level performance scale. Furthermore, the study focused not only on the evaluation of memoir texts but also on the instructional aspects of writing them, and expert consultations were sought at every stage of the research. To ensure validity, expert opinions were elicited via qualitative methods (Lawshe, 1975), incorporating the

* Bu çalışma, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde ikinci yazarın danışmanlığında birinci yazar tarafından hazırlanan doktora tezinden hareketle üretilmiştir.

** Doktora Öğrencisi; Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı; erginsen50@gmail.com 0009-0006-5939-0826

*** Prof. Dr.; Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü; neslihanoksuz61@gmail.com 0000-0001-7808-1099

perspectives of 10 Turkish language education experts. Regarding reliability, 40 memoir texts authored by 5th-grade middle school students within a central metropolitan district of Ankara during the 2024-2025 academic year were scored by four Turkish language teachers. The levels and outcomes of the Intraclass Correlation Coefficients (ICC) were determined utilizing quantitative methodologies. The developmental stages of this MGAR, designed specifically for the composition and evaluation of memoirs, are explained in comprehensive detail in this study. Consequently, a valid and reliable MGAR that can be utilized in the writing and measurement of memoir texts at the middle school level has been contributed to the existing literature.

Keywords: Informative text, memoir, rubric development, Turkish language education, writing skill.

Giriş

Dil öğrenmek, aynı zamanda bir beceri kazanma sürecidir. Yazma, bu süreçte en son kazanılan ve sürekli geliştirilen bir beceridir. Göçer (2019, s. 65), işlevsel bakımdan dört temel dil becerisinden en zor olanı ve en sona kalanının yazma becerisi olduğunu ifade edip zorluğundan ve sona kalmasından kaynaklı bu becerinin kazanılarak günlük yaşamda etkili bir biçimde kullanılmasının istenen düzeyde olmadığını belirtmektedir. Yazma; iletişim kurma yönüyle kişisel, insanları aydınlatma yönüyle toplumsal, her meslek erbabının yazma zorunluluğu olması yönüyle de uğraşsal bir faaliyettir (Arıcı ve Ungan, 2017, s. 4). Bu bağlamda yazmanın akademik hayatın yanı sıra günlük hayattaki önemi de ön plana çıkmaktadır. Türkçe öğretiminde bir öğrenme alanı olan yazmanın içerisinde çeşitli işlem, süreç, bilgi, beceri, yöntem ve teknik bulunur (Güneş, 2020, s. 151). Öğrenme ortamları yazmanın bu çok yönlü boyutları göz önüne alınarak düzenlenmelidir.

Öğrencilere yazmayı sevdirmek, kendini yazılı olarak ifade edebilecek beceriyi kazandırmaktan geçmektedir. Onların yazabilecekleri türler ve seviyelerine uygun olarak verilen yazma görevleri ile etkinlikleri de bu bakımdan oldukça önemlidir. Ortaokul 5. sınıf düzeyinde de anılarını kaleme alma öğrenciler için ilgi çekici ve başarabilecekleri bir çalışma olacaktır. Buna paralel olarak Duran ve Soyuçok (2020, s. 46), ortaokul öğrencilerinin anı yazmayı diğer türlere tercih ettiklerini ve bu konuda daha istekli olduklarını ifade etmektedir.

Yazabilme özgüvenine sahip olmak önemlidir. Öğrencilerin bildikleri, önemsedikleri bir şey hakkında yazarken yazılarında kendilerine güvenmeleri daha kolay sağlanacaktır. Bu durum birçok yazar için de geçerlidir (Lee, 2012, s. 35). Bu bakımdan öğrencilerin kendi anılarını yazmaları hem yeterlilikleri için uygun olacak hem de bildikleri bir konuda yazdıklarından özgüvenleri yüksek olacaktır. Buna dayalı olarak da anı yazma çalışmaları eğitim öğretimde özellikle erken yaşlarda yapılmalıdır. Yazılan anıları değerlendirmeye yönelik bir ölçme aracı geliştirmek de bu bakımdan bir ihtiyaçtır. Böylece yazma öncesi ve sırasındaki süreç daha iyi planlanacak ve ortaya çıkan ürünlerin daha nesnel bir biçimde ölçülerek değerlendirilmesi sağlanacaktır. Literatür incelendiğinde anı metin türünü değerlendirmeye yönelik bir DPA'ya rastlanmamıştır.

1. Kuramsal Çerçeve

1.1. Anı Türü

Alan yazınında kimi zaman “anı” kimi zaman da “hatıra” veya “hatırat” olarak geçen bu türde pek çok eser ve yazı kaleme alındığı gibi onu açıklamak ve sınırlarını çizmek adına da yine birçok kaynak mevcuttur. Anı, Türk Dil Kurumu (TDK) Güncel Türkçe Sözlük'te (2025):

“Geçmişte yaşanmış” “her türlü iz; hatıra”, “kimsenin kendi yaşadığı veya şahit olduğu olayları, bunlar hakkındaki duygu ve düşüncelerini yazdığı edebî eser; hatırat.” şeklinde tarif edilmektedir. Anı; kişinin kendi başından geçen yaşanmış olayları anlatır, “içtenlik” ve “gerçeklik” kavramları üzerine temellenir (Kavcar vd. 2015, s. 178-179). Anılar kaleme alınırken zaman zaman kişi kendi yorumunu katsa da samimi olmalı, yapmacığa kaçmamalı, yansız olmalıdır (Beyreli vd. 2017, s. 120). Anı yazma, belli aşamaları içeren bir plan dâhilindeki süreçtir (Tekin, 2023, s. 293). Özdemir (2008, s. 260) anıların belirleyici özellikleri arasında şunları sayar: Anılar; “paylaşma gereksiniminden doğan”, “yaşanmakta olanı değil yaşanılanı anlatan”, “tarihle kesişip öz yaşam öyküsüyle birleşebilen”, “yazılı yazısız kaynaklardan beslenen”, “bir dönemi aydınlatan”, “içten, doğrudan ve yapay olmayan” bir türdür.

Hatıra türü, diğer yazın türleri arasında kuşkusuz “yazarının içinde en çok bulunduğu” ve “birinci tekil şahsın hemen her cümlemin altında hissedildiği” bir türdür (Akar ve Karakoç 2004, s. 386). Altınova (2003, s. 8-9), hatıra türünün: “yazarın, sadece kendi başından geçen, kendi gözlemlerini anlatması”, “verdiği bilgilerin tarihsel gerçeklere uygun olmasının yanı sıra yazarın yorum farklılıklarını taşıması”, “yazarın kuru bir tarih değil, kendi düşünce ve kaygılarını ifade etmesi” ve “anlatılan yerlerin gerçek olması” yönüyle diğer türlerden ayrılabilceğini söylemektedir. Hatırat türünün sınırlarını çizmek zordur. Fakat en başta gelen özelliği “yazarının hayatının belli bir kesitini ihtiva etmesi ve daha sonra yazıya dökülmesidir.” (Gümüş, 2022, s. 81).

Aslan (2019, s. 117), anının öğretici metinler arasında sayıldığını belirterek tarih öğretiminde bu türden yararlanılabileceğini ifade etmiş, temel ve ortaöğretimde bu türün özelliklerinden yararlanılarak kalıcı öğrenmeler sağlanacağını söylemiştir. Yine bu doğrultuda Yıldırım’a göre, hatıratlar ders kitaplarında anlatımı destekleyen türler olarak kullanılırken tüm bu özelliklerinden dolayı ayrı bir titizlikle incelenmelidir (Yıldırım, 2025, s. 21).

Gibney (2012), öğrencilerle yaptığı yazma atölyelerinde anılarla ilgili bazı özelliklere ulaşmıştır. Bunlar: “herkesin bir hikâyesi olduğu için herkese hitâp etmesi” (s. 244), “birinci tekil şahısta bir anlatıma yer vermesi”, “kişilerin yaşamının tamamına değil, belli bir zaman dilimine odaklanmaları” ve “tarih olmaması, tarihe bağlı kalınmaması”dır (s. 246). Anıların bu özellikleri öğrencilerde ilgi uyandıracak ve onların yazma motivasyonunu yükseltecektir. Bundan dolayı ortaokul düzeyi öğrencileriyle yazma becerisinin geliştirilmesi için anı metin türünden yararlanılması önemlidir.

1.2. Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programında Anı

Anı türü, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programında (OTDÖP) yapılan tasnife göre bilgilendirici metin başlığı altında yer almaktadır. Yine aynı tasnife göre günlük, deneme, fıkra, gezi yazısı, mektup, makale rapor vb. birçok tür de bilgilendirici metin tasnifi altında yer almaktadır (MEB, 2024, s. 25).

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM) programları çerçevesinde hazırlanan MEB, OTDÖP’te (2024) “anı” türü çeşitli şekillerde geçmekte ve anı metin türü kullanımı önerilmektedir. Süreç bileşenleri ve öğrenme çıktıları ile atölye çalışmalarında anıya yer

verildiği görülmektedir. Bunlar sırasıyla söz konusu programda aşağıdaki şekilde geçmektedir:

1. Yazma becerisi uygulama esasları arasında “Öğrenci, yazılı ürünlerini ve seçkilerini (günlük, anı, gezi, şiir, alıntı, özdeyiş, atasözü ve deyim vb.) içeren bir dosya hazırlamaya teşvik edilerek yazar kimliği oluşturma konusunda desteklenir.” denmektedir (MEB, OTDÖP 2024, s. 9).
2. Üretim atölyeleri uygulama esasları arasında ise “Yazma atölyelerinde öğrencilere seviyelerine uygun çeşitli çalışmalar (dilekçe, mektup, hikâye, gezi yazısı, anı yazma; rapor hazırlama, sosyal medya yazışması, dinleme/izleme listesi oluşturma, fiziki ve dijital kitaplık oluşturma vb.) yaptırılır.” (s. 17). denmektedir ve yine üretim atölyelerinde kullanılacak metin türleri arasında “anı” türü sayılmaktadır (s. 19).
3. Programda metin seçimindeki esaslar arasında “Metin içinde yer alan bağımsız ve kendi iç bütünlüğüne sahip şiir, anı, fıkra, anekdot vb. bölümler metin olarak seçilebilir.” şeklinde yine bu türde seçimler yapılabileceği ifade edilmektedir (s. 24).
4. Anı türü bilgilendirici metinler arasında yer almakta ve 5, 6, 7 ve 8. sınıfta bu türün kullanılabileceği söylenmektedir (s. 25).
5. “Konuşmasında ön bilgilerinden yararlanabilme” öğrenme çıktısı “Konuyla ilgili ön bilgilerini (gözlem, anı, deneyim, güncel olay, haber vb.) belirler.” süreç bileşeninde sayılan türler arasında “anı” yer almaktadır (s. 49).
6. “Yazılı üretim ve yazılı etkileşiminde ön bilgilerinden yararlanabilme” öğrenme çıktısı “Konuyla ilgili ön bilgilerini (gözlem, anı, deneyim, güncel olay, haber vb.) belirler.” süreç bileşeninde sayılan türler arasında “anı” yer almaktadır (s. 56).
7. “Yazma sürecine yönelik öz yansıtma yapabilme/kendini uyarlayabilme” öğrenme çıktısı “Yazılarından oluşan ürün ve seçki dosyası (sözlük, günlük, anı, gezi, şiir, alıntılar seçkisi, atasözü ve deyim vb.) oluşturur.” süreç bileşeninde yine “anı” türünde de ürünler oluşturmaya istenmektedir (s. 59).

Yukarıda sıralanan ve “anı” metin türünün kazandırılmasına yönelik OTDÖP’te yer alan bu maddeler türün kazandırılmasının, eğitim öğretim süreçlerinde kullanılmasının, öğrencilerin bu türle ilgili becerilerini geliştirmesinin önemini ortaya koymaktadır. Bundan dolayı bu çalışmada anı metin türünün yazılması ve değerlendirilmesine yönelik bir DPA geliştirilmiş, süreç detayları anlatılmış, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları ortaya konmuştur.

1.3. Dereceli Puanlama Anahtarı (DPA)

Öznelliğin söz konusu olduğu, öğrenci tarafından yapılandırılan çalışmaların objektif puanlanması ile ölçme ve değerlendirmenin sağlıklı yürütülmesinde DPA’lar önemlidir (Anadol ve Doğan, 2018, s. 1068). Bilgilendirici metinler yapı ve içerik yönünden diğer metinlerden farklılık gösterdiğinden bu metinlerin değerlendirilmesinde ortak ölçütlerin yanı sıra bu türe özgü ölçütlerin belirlenmesi gereklidir (Dölek ve Hamzadayı, 2022, s. 117).

Taşkın vd. (2023), geliştirdikleri bilgilendirici metin DPA’sının bilgi verme ve açıklama yapılan metinler için uygunken; anı, biyografi, otobiyografi, blog, dilekçe, efemera, broşür, e-

posta, günlük, haber metni, reklam, kartpostal, kılavuzlar, gezi yazısı, mektup, özlü sözler ve sosyal medya mesajları için uygun olmayacağını belirtmişlerdir.

MEB, OTDÖP'te (2024) bilgilendirici metinler başlığı altında pek çok tür geçse de bunların özelliklerinin birbirinden oldukça farklı olduğu görülmektedir. Bundan dolayı da bu türlerin her birinin ayrı bir yazılma süreci ve değerlendirme kriterleri üzerinde durulmalıdır. Böylece hem yazma süreci daha iyi planlanıp düzenlenecek hem de doğru ve nesnel ölçme değerlendirme ihtiyacına cevap verilecektir. Birbirinden oldukça farklı olan bu türlerin aynı aşamalarla yazılmasının, aynı kriterlerle ölçülüp değerlendirilmesinin uygun olmayacağı düşünülmektedir. Bu bakımdan anı türünden metinler oluştururken onun özellikleri ve örnekleri göz önünde bulundurulmalı, ölçme değerlendirme kriterleri de türe özgü oluşturulmalıdır. Bu bağlamda amaca ve anı türüne uygun DPA geliştirmek daha uygun ve işlevsel olacaktır.

Öğretmenlerin değerlendirme yapacağı konu veya beceri üzerinde öğrenci etkililiği, performansı ve gelişimlerini belirlemek için ilgili alana yönelik rubriği bizzat kendilerinin geliştirmesi gerekir böylece öğretmen çalışmanın içeriğine uygun ölçütleri yerli yerince oluşturabilecek ve öğrenci katılımlarını aşama aşama gözlemleyebilecek, öğrenci katılımının hangi aşama ve ne durumda olduğunu daha iyi ölçebilecek buna dayalı olarak yapılacak değerlendirme sonucunda da doğru yargıya ulaşabilecektir (Göçer, 2014, s. 147). Yazılan metin türleriyle ilgili olarak uygun değerlendirmeler yapabilmek için türe özgü bir DPA geliştirilmesi de bu anlamda önem kazanmaktadır.

Yazma becerisinde ölçünlü hâle getirilmiş nitelikler, öğretmenin değerlendirmede aynı noktalara bağlı kalmasının yanı sıra farklı değerlendiriciler arasında da tutarlılığı sağlayacaktır. (Bayat, 2024 s. 124). Bu durum da DPA'larla daha etkin ve işlevsel sağlanabilir.

Ölçme araçları ile (puanlama anahtarı ve DPA) verilen puanlar karşılaştırıldığında, DPA ile verilen puanların öğrencinin lehine olduğu görülmekte, bu durum, öğrencilerin değerlendirme ölçütleri hakkında önceden bilgi sahibi olmalarının ve kendilerinden ne beklediğini bilmelerinin performans üzerinde olumlu etkileri olduğu şeklinde yorumlanabilir (Parlak ve Doğan, 2014, s. 195). Ayrıca DPA değerlendirme kriterlerini önceden öğrencilerle paylaşmak onların yazacakları yazıların nasıl değerlendirileceğini bilmeleri bağlamında önemli görülmektedir. Böylece hem yazma süreci şekillenecek hem de türe uygun kriterler önceden belli olduğundan ona göre yazılar oluşturulacaktır. Bu konuda Bostancı ve Doğan (2023), DPA'ların bir başka ve önemli işlevinin de öğrencilerin uygulamadan önce onlardan bekleneni bilmelerini sağlaması (s. 461) olduğunu belirtmişlerdir. Bu bakımdan DPA'larla yapılan ölçme ve değerlendirme, sonuç odaklı değil süreç odaklı olarak yazma öncesi ve sırasını da kapsar.

Alan yazını incelendiğinde ortaokul düzeyinde bilgilendirici metinlerin değerlendirilmesine yönelik pek çok metin türünü kapsayıcı ölçme araçları geliştirildiği görülmektedir (Deniz, 2017; Dölek ve Hamzadayı, 2022; Müldür, 2017, Şener ve Kana, 2021; Taşkın vd. 2023). Daha özelden bilgilendirici metinlerden gezi yazılarını değerlendirmeye yönelik ise (Batur ve

Gözlet, 2020; Şaşmaz ve Çıfci, 2023) çalışmalarına rastlanmıştır. Bu çalışmadan önce anı türünü ölçmeye yönelik bir ölçme aracına (Duran ve Soyuçok, 2020) rastlanmış, fakat anı türünün değerlendirilmesi amacıyla üretilen analitik bir DPA'ya rastlanmamıştır. Çalışmanın bu yönüyle alan yazına katkı sağladığı düşünülmektedir.

Bu veriler ve tespitler doğrultusunda literatürdeki bir boşluk olduğu da göz önüne alınarak yazma becerisinin geliştirilmesine yönelik bilgilendirici metinler arasında sayılan “anı” türündeki yazıların ölçülüp değerlendirilmesi için 5. sınıf düzeyinde bir DPA hazırlanmış, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılan bu DPA'nın aşamaları yöntem kısmında açıklanmıştır.

2. Araştırmanın Amacı

Bilgilendirici metinler öyküleyici metinlere göre öğrenciler tarafından anlama ve üretim konusunda zorlandıkları; akademik, sosyal vb. pek çok açıdan önemli olmasına rağmen son derece ihmal edilen metinlerdir (Müldür ve Çevik, 2019, s. 142). Duran ve Özdi (2020), ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin bilgilendirici metin yazma puanlarının düşük olduğu sonucuna ulaşmışlar, farklı sınıf seviyelerinde ve metin türlerinde çalışma yapılmasını önermişlerdir. DPA'lar veya başka bir ifadeyle rubrikler metin türlerinin hem yazılma sürecinde hem de yazıldıktan sonra değerlendirme aşamasında oldukça önem taşımaktadır. Alan yazında bu amaca hizmet edecek bir ölçme ve değerlendirme aracına rastlanmamıştır. OTDÖP (2024) kapsamında yazma becerisi özelde de anı yazma becerisinin geliştirilmesinin yanı sıra ölçülüp değerlendirilmesine yönelik bir araç önemli görülmektedir. Bu duruma dayalı olarak çalışmada, ortaokul düzeyinde bilgilendirici metin tasnifi içinde yer alan anı türündeki yazıların yazılması sürecinde kullanılabilecek ve değerlendirilmesini sağlamak amacıyla geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmek amaçlanmıştır.

3. Yöntem

Anı türündeki metinlerin ölçülüp değerlendirilmesine yönelik analitik bir DPA geliştirilen bu süreçte nitel ve nicel boyutlar yer almaktadır. Nitel boyutta geçerlik sağlamak maksadıyla Lawshe (1975) tekniği doğrultusunda uzmanlardan alınan görüşlere yer verilmiştir. Nicel boyutta ise DPA'nın güvenirlik hesaplamaları puanlayıcılar arası güvenirlik [Intraclass Correlation Coefficient (ICC)] yer almaktadır. DPA'nın geçerlik ve güvenirlik çalışmaları bulgular bölümünde tablolştırılmıştır.

3.1. Çalışma Grupları

3.1.1. Ön Uzman Grubu: Çalışmanın başında literatür çerçevesinde anı türündeki metinleri değerlendirmeye yönelik bir kriter havuzu oluşturulmuş. Bu doğrultuda analitik bir puanlama anahtarı oluşturmak maksadıyla söz konusu kriterler dört aşamada likert tipinde derecelendirilmiştir. Alan uzmanlarının (3 Türkçe eğitimi, 1 ölçme uzmanı) görüşleri doğrultusunda DPA taslağı şekillenmiştir. Daha sonra iki puanlayıcı tarafından 5 anı metni değerlendirilmiş ve elde edilen veriler ışığında DPA'ya son şekli verilmiştir. Asıl uzman görüşü alınmak üzere DPA maddeleri ve dereceleri oluşturulmuştur.

3.1.2. DPA Geliştirmek Amacıyla Geçerlilik İçin Oluşturulan Çalışma Grubu: 10 Türkçe eğitimi alanında uzman, 1 ölçme uzmanı ve 1 dil uzmanının görüşüne başvurulmuştur. Toplam 19 maddeden oluşturulan DPA'nın 18 maddesi uzman görüşleri doğrultusunda geçerlik standartlarını sağlamıştır. Bu durum Geçerlik başlığı altında tablolastırılıp açıklanmıştır.

3.1.3. Öğrenci Grubunun ve Sayısının Belirlenmesi Ve Anı Türünde Metinler Yazdırılması: Bu aşamada, 5. sınıf seviyesinde toplam 40 öğrenciye anı metin türünde yazılar yazdırılmıştır. Çalışma öncesi öğrencilere DPA ile ilgili bilgi verilmiş, yazacakları metni puanlama kriterleri yazma öncesi öğrencilerle paylaşılmıştır.

3.1.4. DPA'nın Güvenirliğini Tespit Etmek Amacıyla Oluşturulan Puanlayıcı Çalışma Grubu: Bu aşamada 4 bağımsız puanlayıcı son şekli verilen DPA ile 40 anı metnini puanlamıştır. Puanlayıcılar arası uyum, Güvenirlik başlığı altında detaylandırılmıştır.

3.2. Dereceli Puanlama Anahtarı Geliştirme Aşamaları

Ortaokul düzeyinde bilgilendirici metin tasnifi içerisinde yer alan anı (hatıra) türünü değerlendirmek amacıyla bir DPA geliştirme aşamaları ve basamaklar belirlenirken Andrade, (2005); Brookhart, (2023); Mertler (2000); Moskal ve Leydens (2000) ile Popham (1997)'den yararlanılmıştır:

3.2.1. Literatür Taraması: Bu aşamada daha önce geliştirilen DPA'lara ulaşılmış, DPA geliştirme aşamaları incelenmiştir. Anı türü ile ilgili kaynaklar taranmıştır. Anı türünün belirgin ve önemli özellikleri literatür doğrultusunda saptanmıştır.

3.2.2. DPA Türüne (Analitik) Karar Verilmesi ve Taslak DPA Kriterleri Oluşturulması: Bu aşamada DPA'nın analitik türde olmasına karar verilmiştir. Böylece daha kapsamlı ve performansı ölçme bakımından daha uygun bir DPA geliştirme çalışması yürütmek amaçlanmıştır. Ayrıca DPA'nın analitik olması; yazma sırasında DPA'nın daha etkin kullanılmasını ve yazma sonrasında belirlenen kriterler doğrultusunda hangi basamakta nasıl değerlendirilmesi gerektiğini daha iyi detaylandırılacaktır. Daha sonra anı türüne dair kaynaklara başvurulmuş ve bu türün yazımında belirgin, ön plana çıkan özellikler saptanmış (türe özgü geçmişin hatırlanması, birinci tekil şahıs gibi) ve bunlar derecelendirilerek kriter (madde) hâline getirilmiştir. Yine her yazma uygulama ve çalışmasında olması gereken kriterler (yazım kuralları, noktalama vb.) alan yazında daha önce çalışılmış, yayımlanmış DPA'lar (rubrikler) incelenerek tespit edilmiştir.

3.2.3. Ön Uzman Görüşünün Alınması: Bu aşamada 3 alan uzmanı (Türkçe eğitimi) ve 1 ölçme uzmanından görüş alınmıştır. Bu görüşler doğrultusunda da DPA tekrar gözden geçirilmiş, düzeltme ve düzenlemeler yapılmıştır. Bazı boyutlar ve kriterler yeniden düzenlenmiş, maddelerden bazıları çıkarılmış, bazıları da birleştirilmiştir.

3.2.4. Ön Uygulama Puanlamasının Yapılması: Bu aşamada ise 2 bağımsız puanlayıcı 5. sınıf düzeyinde yazılmış 5 anı metnini puanlamıştır. Puanlayıcılar arası uyuma bakılmış, anlaşılmayan veya net olmayan noktalar puanlayıcı önerileri ve puanlayıcı uyumu doğrultusunda gözden geçirilmiştir. Yine bu aşamada puanlayıcılar arasında uyum sağlanamayan kriterlerde DPA'ya birtakım düzeltme ve düzenlemeler yapılmıştır.

3.2.5. Geçerlilik Çalışmaları İçin Uzman Görüşüne Başvurulması: Uzman Görüşü kapsamında on alan uzmanına DPA gönderilmiştir. Maddeler “Uygun”, “Uygun ama geliştirilmeli”, “Uygun değil” şeklinde uzmanlar tarafından işaretlenmiştir. Açıklama kısmı oluşturulmuş ve buraya uzmanların öneri ve görüşlerinin yazılması beklenmiştir. Lawshe (1975) tekniğine uygun olarak DPA uzman görüşü doğrultusunda son şeklini almıştır. Bu kısım Geçerlik başlığı altında tablolastırılarak ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Ayrıca bir ölçme uzmanı ve bir dil uzmanından da görüş alınmıştır. Bir madde, uzman görüşleri doğrultusunda kritik eşiğin (0,62) altında kaldığı için DPA’dan çıkarılmıştır.

3.2.6. Güvenirlik Çalışmalarının Yapılması: Bu aşamada 5. sınıf düzeyinde 40 anı türündeki metin, 4 farklı puanlayıcı tarafından DPA kriterleri doğrultusunda puanlamıştır. Puanlayıcılar alanda en az 10 yıl tecrübeli, sahada çalışan Türkçe öğretmenleridir. Puanlayıcılar arası güvenirlilik [Intraclass Correlation Coefficient (ICC)] sonuçları Güvenirlilik başlığı altında tablolastırılarak ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Puanlayıcılar arası uyum düzeyinin yüksek olduğu saptanmıştır.

3.2.7. DPA’nın Yayınlanması: Geçerlik ve güvenirlilik tespitleri yapılan DPA yayıma uygun hâle getirilmiştir.

4. Bulgular

4.1. Geçerlik Çalışması

10 Türkçe eğitimi alan uzmanına ayrıca 1 dil uzmanı ve 1 ölçme uzmanından görüş alınmıştır. Aşağıda alan uzmanlarından alınan görüşün Lawshe (1975) tekniği ile tablolastırılmış hâli ve yorumu yer almaktadır:

Tablo 1

Uzman Görüşü Doğrultusunda DPA Kapsam Geçerliliği

Madde	Uygun	Uygun ama geliştirilmeli	Uygun değil	KGO
1.	10	0	0	1,00
2.	9	1	0	0,80
3.	10	0	0	1,00
4.	9	1	0	0,80
5.	10	0	0	1,00
6.	10	0	0	1,00
7.	8	2	0	0,60
8.	10	0	0	1,00
9.	9	1	0	0,80
10.	9	1	0	0,80
11.	9	1	0	0,80
12.	10	0	0	1,00
13.	10	0	0	1,00
14.	9	1	0	0,80
15.	9	1	0	0,80
16.	9	1	0	0,80
17.	10	0	0	1,00
18.	10	0	0	1,00
19.	10	0	0	1,00

Çalışmada 19 maddelik DPA'nın kapsam geçerliliği, Lawshe (1975) tekniği temel alınarak ve Ayre ve Scally (2014) tarafından güncellenen kritik değerler tablosu esas alınarak belirlenmiştir. 10 Türkçe eğitimi alan uzmanından maddelerin “uygunluk” yargıları toplanmış, her madde için Kapsam Geçerlik Oranı (KGO) hesaplanmıştır. 10 alan uzmanı için kritik KGO değeri = 0,62 olarak hesaplanmaktadır. Buna göre 19 maddenin 18'i bu değer üzerinde. Sadece 7. madde (KGO = 0,60) kritik değeri karşılamamıştır ve geliştirilmesi önerilmiştir. Bundan dolayı bu madde DPA'dan çıkarılmıştır. Maddede önemli görülen anı türüyle ilgili ifade uzman görüşü doğrultusunda bir başka maddeyle birleştirilmiştir. Ölçeğin genel KGO = 0,895'tir. Bu da puanlama anahtarının kapsam geçerliliğinin yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir.

3.2. Güvenirlik Çalışması

Aşağıda 4 puanlayıcı tarafından 40 anı metninin puanlanması sonucu oluşmuş çalışmaya ait güvenilirlik tablosu ve yorumu yer almaktadır:

Tablo 2

DPA Maddelerinin Puanlayıcılar Arası Güvenirlik Korelasyonu Tablosu

Boyut	Maddeler	Ölçüm	Puanlayıcılar Arası Korelasyon (ICC)	%95 Güven Aralığı	
				Alt Sınır	Üst Sınır
Düzen-Plan	1. Başlık	Tek Ölçümler	,806	,705	,882
		Ortalama Ölçümler	,943	,905	,968
	2. Sayfa Düzeni	Tek Ölçümler	,895	,837	,938
		Ortalama Ölçümler	,972	,953	,984
	3. Paragraflar	Tek Ölçümler	,764	,655	,853
		Ortalama Ölçümler	,928	,884	,959
	4. Taslak Oluşturma	Tek Ölçümler	,576	,427	,717
		Ortalama Ölçümler	,845	,748	,910
	5. Yazı Okunurluğu, Anlaşılabilirliği	Tek Ölçümler	,811	,665	,897
		Ortalama Ölçümler	,945	,888	,972
Tür Özellikleri	6. Türü Yansıtma	Tek Ölçümler	,756	,628	,853
		Ortalama Ölçümler	,925	,871	,959
	7. Kişisel	Tek Ölçümler	,759	,599	,863
		Ortalama Ölçümler	,926	,857	,962
	8. Zaman	Tek Ölçümler	,755	,643	,847
		Ortalama Ölçümler	,925	,878	,957
	9. Samimiyet (İçtenlik)	Tek Ölçümler	,757	,646	,848
		Ortalama Ölçümler	,926	,879	,957
Dil - Anlatım	10. Üslup	Tek Ölçümler	,759	,644	,851
		Ortalama Ölçümler	,926	,879	,958
	11. Anlatıcı	Tek Ölçümler	,771	,664	,857
		Ortalama Ölçümler	,931	,888	,960
	12. Özgünlük	Tek Ölçümler	,779	,675	,863
		Ortalama Ölçümler	,934	,893	,962
	13. Okuma İsteği	Tek Ölçümler	,815	,711	,890
		Ortalama Ölçümler	,946	,908	,970
	14. Söz Varlığı	Tek Ölçümler	,765	,648	,857
		Ortalama Ölçümler	,929	,880	,960
	15. Konu Bütünlüğü	Tek Ölçümler	,806	,705	,883
		Ortalama Ölçümler	,943	,905	,968

Yazım ve Noktalama	16. Duygu ve Düşünceler	Tek Ölçümler	,752	,632	,847
		Ortalama Ölçümler	,924	,873	,957
	17. Yazım kuralları	Tek Ölçümler	,816	,723	,888
		Ortalama Ölçümler	,947	,912	,969
	18. Noktalama	Tek Ölçümler	,850	,772	,910
		Ortalama Ölçümler	,958	,931	,976

Puanlayıcılar Arası Korelasyon (ICC) ile yapılan analizle ortaya konan tek ve ortalama ölçümlere ait sonuçlar yukarıdaki tabloda yer almaktadır. Bu analize göre sonuçlar 0 (en düşük) ile 1 (en yüksek) arasında değerler yer almaktadır. Analiz sonuçlarına göre değerler, 0,5'ten küçükse güvenilirlik zayıf; 0,5 ile 0,75 arasındaysa güvenilirlik orta; 0,75 ile 0,9 arasındaysa güvenilirlik iyi; 0,90'dan ve üzerindeyse mükemmel olarak belirtilmektedir (Koo ve Li, 2016, s. 155).

Toplam 40 anı türündeki metne ait puanlama sonuçları güvenilirlik tablosu incelendiğinde Puanlayıcılar Arası Korelasyon (ICC) 1 maddede (4. madde) “orta” düzeyde, geriye kalan 17 maddede “yüksek” düzeyde çıkmıştır. Tabloda görüldüğü üzere ortalama ölçümlerde ICC değeri en düşük ,845; en yüksek ise ,972 olarak hesaplanmıştır. Tek ölçümlerde ICC değeri en düşük ,576; en yüksek ise ,895 olarak hesaplanmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Bilgilendirici metinlerden anı türünün değerlendirilmesi amacıyla bu çalışmada bir DPA geliştirilmiştir. DPA, yazma becerisinin objektif ölçülmesinde oldukça önemlidir. Geçerliliği ve güvenilirliği test edilmiş DPA'lar sayesinde puanlayıcılardan kaynaklı farklı sonuçların ortaya çıkması tamamen giderilemeye de kabul edilir düzeye getirilecektir. Bu ölçme aracının 10 alan uzmanı görüşü sonucunda geçerlik (Lawshe 1975) çalışması tamamlanmıştır. Güvenirlik içinse 4 puanlayıcının anı türünde yazılmış 40 farklı yazıya verdikleri puanlar arası uyuma bakılmış ve yapılan analizler (ICC) neticesinde bu DPA'nın güvenilir olduğu ortaya konmuştur. Dolayısıyla DPA'nın anı metin türünde ortaokul düzeyinde yazılmış ürünlerin değerlendirilmesi konusunda geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu istatistiksel olarak ortaya konmuştur.

DPA'lar özgün ve özel olmalıdır. Yazma becerisinin geliştirilmesi için sadece ortaya konan ürünlerin değerlendirilmesi yeterli değildir. Yazma öncesi ve sırasındaki süreçler de oldukça önemlidir. DPA'larla yazma süreci sonucunda ortaya çıkan ürünün değerlendirilmesinin yanı sıra yazma öncesi ve sırasının da düzenlenmesi, yönetilmesi mümkün olacaktır. Yazma becerisinin geliştirilmesi sürecinde ve ölçülmesinde kullanılacak DPA'ların metin türü odaklı hazırlanması bu bağlamda onları özgün ve özel kılacaktır. Bu çalışmada da söz konusu hedef doğrultusunda bir DPA geliştirilmiştir. Uzman görüşleri doğrultusunda geçerlik ve puanlayıcılar arasında uyum bakımından güvenilirlik sonuçları ortaya konan anı metin türü değerlendirmeye yönelik bu DPA'nın, alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anı türünden başka metin türlerine özgü de DPA'ların geliştirilmesinin yazma çalışmaları kaspamında uygun olacağı düşünülmektedir. Bilgilendirici metin türlerinin genelinin aynı DPA ile değerlendirilmesi yerine metin türüne uygun DPA'ların geliştirilmesi geçerlik ve güvenilirliği artıracak, türlerin yazılıp değerlendirilmesini kolaylaştıracaktır. Ayrıca DPA'lar yazma öncesi ve sırasında da kullanılabileceğinden türe özgü yazma çalışmalarının DPA'larla

sürdürülmesi daha başarılı metinler ortaya konmasını sağlayacak, yazma sürecinin yanı sıra objektif ve işlevsel bakımdan ölçme ve değerlendirmeye katkı sağlayacaktır.

DPA her ne kadar objektif kriterlerle değerlendirmeyi hedeflese de anı türünün doğasından kaynaklı öznellikler barındırması ve sınırlarının tam olarak çizilememesinden puanlayıcılar arasında öznel değerlendirmeler söz konusu olmaktadır. Bunu azaltmak adına DPA ile anı türündeki metinlerin değerlendirilmeden önce puanlayıcılarla gerekli toplantılar yapılmıştır. Onlara değerlendirmeye yönelik birtakım açıklamalarda bulunulmuştur. Örnek puanlamalar yapılmıştır. Bunun mümkün olmadığı başka çalışmalarda puanlayıcılar için bir bilgilendirme formu düzenlenebilir, bunun bir örneği Aksak (2024)'te görülmektedir. Böylece puanlayıcıların aynı maddeden aynı şeyi anlayarak daha uyumlu puanlama yapması sağlanmış olacaktır. Bu bağlamda DPA'ların geliştirilmesi aşamasında, puanlama ve değerlendirme safhasında puanlayıcılarla nasıl değerlendirileceği konusunda görüşmeler ve ön uygulamalar yapılabilir, onların faydalanabileceği kılavuzlar geliştirilebilir. Son olarak araştırmacı ve uygulayıcılara yazılacak metin türüne uygun, özgün DPA'ların geliştirilmesi ve uygulanması önerilir.

Kaynakça

- Akar, Ş. K. ve Karakoç, İ. K. (2004). Siyasî tarih kaynağı olarak hatırat ve gezi notları. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, (3), 383-422. <https://izlik.org/JA96WT62JB>
- Aksak, A. (2024). *Yabancı/İkinci dil olarak Türkçe öğretiminde yazmanın değerlendirilmesi için puanlama anahtarı önerisi: B1-B2 düzeyi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Altınova, B. (2003). Kavram kargaşası çerçevesinde edebî bir tür olarak “Hatıra”. *Türkbilig*, (6), 3-12. <https://izlik.org/JA52RZ79BT>
- Anadol, H. Ö. ve Doğan, C. D. (2018). Dereceli puanlama anahtarlarının güvenilirliğinin farklı deneyim yıllarına sahip puanlayıcıların kullanıldığı durumlarda incelenmesi. *İlköğretim Online*, 17(2), 1066-1076. <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2018.419355>
- Andrade, H. G. (2005). Teaching with rubrics: The good, the bad, and the ugly. *College teaching*, 53(1), 27-31. <https://doi.org/10.3200/CTCH.53.1.27-31>
- Arıcı, A. F. ve Urgan, S. (2017). *Yazılı anlatım el kitabı (4. baskı)*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Aslan, Y. (2019). Bir Cumhuriyet çocuğunun anılarında Manisa. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16 (44), 103-119. <https://izlik.org/JA84LY87BM>
- Ayre, C., & Scally, A. J. (2014). Critical values for lawshe's content validity ratio: revisiting the original methods of calculation. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 47(1), 79-86. <https://doi.org/10.1177/0748175613513808>

- Batur, Z. ve Gözlet, D. (2020). Gezi yazısını değerlendirmeye yönelik bir ölçme aracı geliştirme çalışması. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 8(4), 65-80. <https://doi.org/10.29228/ijlet.47766>
- Bayat, N. (2024). Yazma eğitimi sürecinde ölçme ve değerlendirme. G. Çetinkaya (Ed.), *Türkçe eğitimi sürecinde ölçme ve değerlendirme (2. baskı)* içinde (s. 119-144). Anı Yayıncılık.
- Beyreli, L., Çetindağ Z. ve Celepoğlu A. (2017). *Yazılı ve sözlü anlatım (9. baskı)*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Bilican Demir, S. ve Yıldırım, Ö. (2019). Yazılı anlatım becerilerinin değerlendirilmesi için dereceli puanlama anahtarı geliştirme çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 47,457-473. <https://doi.org/10.9779/pauefd.588565>
- Bostancı, E. B. ve Doğan, Y. (2023). Ortaokul öğrencilerinin cümle ve paragraf yazma becerilerini geliştirmeye yönelik bir öneri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 21(1), 453-477. <https://doi.org/10.37217/tebd.1227232>
- Brookhart, S. M. (2023). *Dereceli puanlama anahtarlarının hazırlanması ve uygulanması. (İ. Karakaya ve F.N., Fişne, Çev. Ed.)* Pegem Akademi Yayıncılık.
- Deniz, E. (2017). *Yedinci sınıf öğrencilerinin dil bilgisi, kelime bilgisi ve okuduğunu anlama düzeyleri ile yazma becerileri arasındaki ilişki*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. İnönü Üniversitesi.
- Dölek, O. ve Hamzadayı, E. (2022). Bilgilendirici metin yazma başarımını değerlendirmeye yönelik bir ölçek önerisi. *Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(1), 115-130. <https://izlik.org/JA42LT87WL>
- Duran, E. ve Soyuçok, M. (2020). Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin anı yazma beceri düzeylerinin belirlenmesi. *Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 45-55. <https://doi.org/10.15659/ankad.v4i1.93>
- Duran, E., ve Özdil, Ş. (2020). İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin bilgilendirici metin yazma beceri düzeylerinin belirlenmesi. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 8(1), 21-31. <https://doi.org/10.35233/oyea.696288>
- Gibney, T. (2012). Teaching memoir in the elementary school classroom: A genre study approach. *The Reading Teacher*, 66(3), 243-253. <https://doi.org/10.1002/TRTR.01108>
- Göçer, A. (2014). *Süreç(performans) ve sonuç (ürün) değerlendirme yöntem ve araçlarıyla Türkçe eğitiminde ölçme ve değerlendirme*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Göçer, A. (2019). *Yazma eğitimi (4. baskı)*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Gümüş, M. (2022). Bâbürnâme'nin edebî tür açısından özellikleri. *Uzbekistan Til Va Madaniyat. Uzbekistan Language and Culture*, 1(1), 78-88.
- Güneş, F. (2020). *Türkçe öğretimi: Yaklaşımlar ve modeller (9. baskı)*. Pegem Akademi Yayıncılık.

- Kavcar, C., Oğuzkan F. ve Aksoy Ö. (2015). *Yazılı ve sözlü anlatım (10. baskı)*. Anı yayıncılık.
- Koo, T. K., & Li, M. Y. (2016). A guideline of selecting and reporting intraclass correlation coefficients for reliability research. *Journal of Chiropractic Medicine*, 15(2), 155-163. <https://doi.org/10.1016/j.jcm.2016.02.012>
- Lawshe, C. H. (1975). A quantitative approach to content validity. *Personnel Psychology*, 28(4), 563-575. <https://doi.org/10.1111/j.1744-6570.1975.tb01393.x>
- Lee, M. (2012). The many pedagogies of memoir: A study of the promise of teaching memoir in college composition, *Electronic Theses and Dissertations*. 2147. <https://stars.library.ucf.edu/etd/2147>
- Mertler, C. A. (2000). Designing scoring rubrics for your classroom. Practical assessment, research, and evaluation, 7(1), 25. <https://doi.org/10.7275/gcy8-0w24>
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2024). *Türkiye yüzyılı maarif modeli Türkçe dersi öğretim programı (ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. <https://tymm.meb.gov.tr/ogretim-programlari/ortaokul-turkce-dersi>
- Moskal, B. M., & Leydens, J. A. (2000). Scoring rubric development: Validity and reliability. *Practical assessment, research, and evaluation*, 7(1), 10. doi: <https://doi.org/10.7275/q7rm-gg74>
- Müldür, M. ve Çevik, A . (2019). Ortaokul öğrencilerinin bilgilendirici metin yazma becerilerinin incelenmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (5), 141-149. <https://doi.org/10.18506/anemon.520992>
- Müldür, M. (2017). *Öz düzenlemeye dayalı yazma eğitiminin ortaokul öğrencilerinin bilgilendirici metin yazma becerisine, yazmaya yönelik öz düzenleme becerisine ve yazma öz yeterlik algısına etkisi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Özdemir, E. (2008). *Sözlü-yazılı anlatım sanatı*. Remzi Kitabevi.
- Parlak, B. ve Doğan, N. (2014). Dereceli puanlama anahtarı ve puanlama anahtarından elde edilen puanların uyum düzeyleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(29-2), 189-197. <https://izlik.org/JA26HJ99UN>
- Popham, W. J. (1997). What's Wrong -and what's right-with rubrics. *Educational Leadership*, 55(2), 72-75.
- Şaşmaz, E., & Çifci, S. (2023). Determining the levels of writing travel articles of secondary school 7th grade students. *International Journal Of Education And Literacy Studies*, 11(4) 76-84. <https://doi.org/10.7575/aiac.ijels.v.11n.4p.76>
- Şener, G. E. ve Kana, F. (2021). Yazma tekniklerinin ortaokul öğrencilerinin bilgilendirici metin yazma becerisine etkisi. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(231), 353-382. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.737742>

- Taşkın, Y., Yorgancı, O. K. ve Harmankaya, M. Ö. (2023). Ortaokul öğrencileri için bilgilendirici metin dereceli puanlama anahtarı geliştirme çalışması. *Turkish Studies - Language*, 18(3), 1971-1988. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.72227>
- Tekin, G. (2023). Betimleyici anlatım türü: gezi ve anı yazma, H. Karatay (Ed.), *Süreç ve tür temelli yazma eğitimi* içinde (s. 285-322). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (2025). *Anı*. Güncel Türkçe Sözlük. <https://sozluk.gov.tr/?ara=an%C4%B1>
- Yıldırım, N. K. (2025). 12. sınıf Türkiye Cumhuriyeti inkılap tarihi ve Atatürkçülük ders kitaplarında millî mücadele dönemi hatıratlarının kullanımı (2000–2024). [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.

Makaleye Katkı Oranı Beyanı: 1. yazar katkı oranı: %50 2. yazar katkı oranı: %50
Çıkar Çatışması Beyanı: Araştırmacılar arasında herhangi bir çıkar çatışması yoktur.
Etik Beyanı: Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi”nde belirtilen kurallara uyulduğunu, “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler”e dayalı hiçbir işlem yapılmadığını ve etik ihlallerde tüm sorumluluğun makale yazarına ait olduğunu beyan ederim/ederiz.
Finansal Destek veya Teşekkür Beyanı: TÜBİTAK’a Bilim İnsanı Destek Programları Başkanlığı (BİDEB) 2211-Yurt İçi Lisansüstü Burs Programı kapsamında bu çalışmaya verdiği destekten dolayı teşekkür ederiz.
Etik Kurul İzni Beyanı: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu, Tarih: 31.10.2024, Sayı: 2024.10
Veri Kullanılabilirliği Beyanı: Bu çalışma sırasında oluşturulan veya analiz edilen veriler, talep üzerine yazarlardan temin edilebilir.
Yapay Zekâ Kullanımı Beyanı: Yazma yardımı için yapay zekânın kullanılmadığını beyan ederim/ederiz.
Telif Hakları Beyanı: Uluslararası Türkçe Öğretimi Araştırmaları Dergisinde yayımlanan çalışmalar Creative Commons Atıf-Ticari Olmayan 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

Extended Abstract

Assessment rubrics play an important role in promoting objective measurement and evaluation. These instruments facilitate assessments based on standardized, objective criteria and significantly mitigate subjective discrepancies among evaluators. Consequently, rubrics developed for assessing informative texts hold substantial significance. Various academic classifications encompass a wide array of text types under the broader heading of "informative texts." However, the writing and evaluation processes for these specific text types exhibit distinct characteristics. These inherent differences necessitate the development of genre-specific assessment tools tailored to each genre. Drawing upon this requirement, the present study focuses on the development of a comprehensive rating rubric for the memoir genre, which is categorized as an informative text. Initially, the fundamental characteristics of

the memoir genre were synthesized from a diverse range of scholarly sources. Furthermore, the status of the memoir genre within the 2024 Middle School Turkish Language Curriculum was examined. Various pedagogical recommendations regarding the inclusion of the memoir genre in the relevant curriculum underscore the critical importance of its integration into educational processes and the systematic development of students' proficiency in this genre. During the rubric development phase, an initial item pool was established to encompass the defining features of memoir writing within the framework of the existing literature and the national curriculum.

This item pool was refined in accordance with expert consultations. Following the decision to utilize an analytical rubric format, each criterion was scored on a four-level performance scale ranging from "Excellent, Good, Partially Adequate, to Needs Improvement." At this stage, the rubric was organized into four dimensions and 19 items, comprising: "Layout and Plan (1. Title, 2. Page Layout, 3. Paragraphs, 4. Drafting, 5. Readability and Comprehensibility); Genre Characteristics (6. Genre Reflection, 7. Chronological Narration, 8. Personal Perspective, 9. Temporal Elements, 10. Sincerity and Authenticity); Language and Expression (11. Style, 12. Narrative Voice, 13. Originality, 14. Reader Engagement, 15. Vocabulary, 16. Subject Cohesion, 17. Emotional and Thoughtful Depth);" and "Spelling and Punctuation (18. Orthographic Rules, 19. Punctuation)." To facilitate a preliminary evaluation, two experts in Turkish language education scored five memoir texts authored by 5th-grade middle school students. Consequently, preliminary data regarding the measurement efficacy of the items and inter-rater agreement were obtained. Any identified deficiencies were addressed, and the necessary adjustments were implemented, thereby finalizing the rubric for submission to expert review for formal content validity analysis.

Every assessment instrument is fundamentally expected to demonstrate both validity and reliability. In this context, to ensure the validity of the measurement tool, 10 experts in the field of Turkish language education were consulted to evaluate the appropriateness of the rubric items using the options "Suitable," "Suitable but Needs Improvement," or "Not Suitable." The results were meticulously compiled, and the final form of the graded assessment rubric was established in accordance with expert recommendations using the Lawshe (1975) technique. According to this methodology, validity values range between zero (0) and one (1) based on expert consensus. As a result of these expert evaluations, one item (Item 7. Chronological Narration) from the initial 19-item rubric was removed as it fell below the critical threshold (0.62), thereby reducing the rubric to 18 items. Key elements from the removed item were integrated into other relevant items, again based on expert guidance. For eight of the remaining items, nine experts deemed them "suitable," while one expert categorized them as "suitable but in need of improvement." The validity of these eight items was calculated as (0.80); since this result exceeded the critical threshold, the items were revised and adjusted in alignment with expert feedback. For the remaining items, 10 experts reached full consensus, resulting in a content validity coefficient of (1.00) for these specific items. Additionally, professional opinions from experts in measurement and evaluation, as well as language and expression, were sought, and various adjustments were implemented based on their insights. Consequently, the findings supported the validity of the rubric.

Subsequently, 40 memoir-type texts at the 5th-grade level were selected for evaluation using the rubric. These texts were assessed by four independent raters utilizing the rubric, which possessed expert-verified validity. The raters were experts in their respective fields, serving as middle school Turkish language teachers with over a decade of professional experience and additional academic background. Furthermore, the necessary procedural explanations were provided to the raters, the scoring procedures were clarified, and illustrative pilot assessments were presented to them. Inter-rater reliability was determined using the SPSS program [Intraclass Correlation Coefficient (ICC)]. Based on these results, it was determined that only one of the rubric items demonstrated a moderate (0.546) level of inter-rater reliability, while the remaining items exhibited a high level (exceeding 0.750). Single and average measures were calculated for each item and the corresponding measurements were systematically tabulated.

Assessment rubrics are paramount for the objective measurement of writing proficiencies. In the present study, a graded assessment rubric was meticulously developed to evaluate memoir texts, a genre categorized within the framework of informative texts. The validity of this measurement instrument was demonstrated through the consensus of field experts. Regarding reliability, the agreement between the scores provided by four independent raters was rigorously examined, and the analysis substantiated that the MGAR (Memoir Graded Assessment Rubric) is a reliable instrument. Consequently, it has been statistically established that the MGAR serves as a valid and reliable measurement tool for evaluating memoir texts authored at the middle school level (5th grade).

A comprehensive rubric has been established that practitioners and researchers in the field of Turkish language education may utilize when evaluating memoir-style compositions at the secondary level. This study, which builds upon existing literature and previously developed assessment models, is expected to serve as a valuable resource for future scholarly inquiries. Furthermore, given the critical importance of utilizing rubrics in the measurement of writing skills, the development of genre-specific rubrics tailored to the evaluated text type is strongly recommended and emphasized. In this context, to achieve objective and reliable measurement and evaluation standards, rubrics should be developed and implemented in a manner strictly specific to each distinct text genre.

EK 1

Bilgilendirici Metin (Anı) Dereceli Puanlama Anahtarı

Maddeler		Çok iyi (4 Puan)	İyi (3 Puan)	Kısmen Yeterli (2 Puan)	Geliştirilebilir (1 Puan)
Düzen ve Plan	1.Başlık	Başlık, içeriğe tamamen uygun ve ilgi çekicidir.	Başlık içeriğe genel olarak uygundur.	Başlık içeriğe kısmen uygundur.	Başlık yok veya ilgisiz bir başlık vardır.
	2.Sayfa Düzeni	Satır başı yapılmış, sayfa üst-alt ve kenarlarında tamamen uygun boşluklar vardır.	Satır başı yapılmış, sayfa üst-alt ve kenarlarındaki boşluklar genel olarak iyi ayarlanmıştır.	Satır başı yapılmış, sayfa üst-alt ve kenarlarındaki boşluklar kısmen iyi ayarlanmıştır.	Satır başı yapılmamış, sayfanın üst-alt ve kenarlarındaki boşluklar iyi ayarlanmamıştır.
	3.Paragraflar	Paragrafların tamamı kendi içinde iyi planlanmış ve paragraflar birbiriyle uyumludur.	Paragraflar genel olarak kendi içinde iyi planlanmış ve birbiriyle uyumludur.	Paragraflar kısmen kendi içinde planlı ve birbiriyle uyumludur.	Paragrafların kendi içinde planı ve birbiriyle uyumu yoktur. (Birkaç cümlelik tek paragraf varsa verilecek puandır)
	4.Taslak Oluşturma	Bir taslak çerçevesinde çok iyi planlanmış bir düzen vardır.	Bir taslak çerçevesinde genel olarak iyi planlanmış bir düzen vardır.	Bir taslak çerçevesinde kısmen iyi planlanmış bir düzen vardır.	Bir taslak çerçevesinde planlanmamış, düzensiz bir yazı vardır.
	5.Yazı Okunurluğu, Anlaşılabilirliği	Yazılanların tamamı okunaklı ve anlaşılırdır.	Yazılanlar genel olarak okunaklı ve anlaşılırdır.	Yazılanlar kısmen okunaklı ve anlaşılırdır.	Yazılanlar okunaklı ve anlaşılır değildir.
Tür Özellikleri	6.Türü Yansıtma	Metnin türü (anı) tam olarak yazıya yansıtılmıştır. (Kronolojik anlatım vb. mevcut)	Metin türü (anı) genel olarak yazıya yansıtılmıştır.	Metin türü (anı) kısmen yazıya yansıtılmıştır.	Metin türü (anı) yazıya yansıtılmamıştır.
	7.Kişisellik	Türe özgü olarak kişinin kendi hayatındaki olay ve durumlardan bahsedilmiş, yazıda anlatılanlar tamamen kendi yaşantı ve tecrübeleridir.	Türe özgü olarak kişinin kendi hayatındaki olay ve durumlardan genel olarak bahsedilmiş, yazıda anlatılanlar çoğunlukla kendi yaşantı ve tecrübeleridir	Türe özgü olarak kişinin kendi hayatındaki olay ve durumlardan kısmen bahsedilmiş, yazıda yer yer kendi yaşantı ve tecrübelerine yer verilmiştir.	Türe özgü olarak kişinin kendi hayatındaki olay ve durumlardan bahsedilmemiş, yaşantı ve tecrübelerine yer verilmemiştir.
	8.Zaman	Anlatılanlar geçmişte kalmış, hatırlanarak yazılmıştır.	Anlatılanlar çoğunlukla geçmişte kalmış, hatırlananlara yer verilmiştir.	Anlatılanlar kısmen geçmişte kalmış, hatırlanarak yazılmıştır.	Anlatılanlar geçmişte değildir, hatırlanarak yazılmamıştır.
	9. Samimiyet (İçtenlik)	Samimi (içten), gerçekçi ve dürüst bir anlatım metnin tamamına hâkimdir.	Samimi (içten), gerçekçi ve dürüst bir anlatım metnin genelinde vardır.	Samimi (içten), gerçekçi ve dürüst bir anlatım metinde kısmen vardır.	Samimi (içten), gerçekçi ve dürüst bir anlatım çok az vardır veya hiç yoktur.

Dil- Anlatım	10.Üslûp	Anlatım tamamen akıcı, anlaşılır ve durudur.	Anlatım genel olarak akıcı, anlaşılır ve durudur.	Anlatım kısmen akıcı, anlaşılır ve durudur.	Anlatım nadiren akıcı, anlaşılır ve durudur.
	11.Anlatıcı	1. kişi ağzından anlatım yapılmıştır. (Ben veya biz)	1. kişi ağzından anlatıma genel olarak uyulmuş. (Ben veya biz)	1. kişi ağzından anlatım kısmen söz konusudur.(Ben veya biz)	1. kişi ağzından anlatım yoktur.
	12.Özgünlük	Anlatım tamamen özgün bir nitelik taşımaktadır.	Anlatım genel olarak özgün bir nitelik taşımaktadır.	Anlatım kısmen özgün bir nitelik taşımaktadır.	Anlatımda özgünlük yoktur.
	13.Okuma isteği	Metnin tamamı ilgi çekicidir ve okuma isteği uyandırmaktadır.	Metin genel olarak ilgi çekicidir ve okuma isteği uyandırmaktadır.	Metnin ilgi çekici bölümleri azdır, okuma isteği uyandırma durumu düşüktür	Metnin ilgi çekici kısmı yoktur, metin okuma isteği uyandırmamaktadır
	14.Söz varlığı	Söz varlığı oldukça zengindir (Kelime hazinesi zengindir. Atasözlerine, deyimlere, söz sanatlarına vb. başvurulmuştur.)	Söz varlığı genel olarak zengindir. (Kelime hazinesi genelde iyidir. Atasözlerine, deyimlere, söz sanatlarına vb. yer yer başvurulmuştur.)	Söz varlığı kısıtlıdır. (Kelime hazinesi kısmen iyidir. Atasözlerine, deyimlere, söz sanatlarına vb. az başvurulmuştur.)	Söz varlığı çok zayıftır. (Kelime hazinesi çok azdır. Atasözlerine, deyimlere, söz sanatlarına vb. çok az başvurulmuş veya hiç başvurulmamıştır)
	15.Konu Bütünlüğü	Metnin tamamında konu bütünlüğü tam anlamıyla sağlanmıştır.	Metinde genel olarak konu bütünlüğü sağlanmıştır.	Metinde kısmen konu bütünlüğü sağlanmıştır.	Metinde konu bütünlüğü sağlanamamıştır.
Yazım-Noktalama	16.Duygu ve Düşünceler	Duygu, düşünce ve gözlemler metnin tamamında başarılı aktarılmıştır.	Duygu, düşünce ve gözlemler metnin genelinde başarılı aktarılmıştır.	Duygu, düşünce ve gözlemler metinde kısmen başarılı aktarılmıştır.	Duygu, düşünce ve gözlemler metinde başarılı aktarılamamıştır.
	17.Yazım kuralları	Yazım kurallarına uyulmuştur, yazım hatası yoktur.	Yazım kurallarına genel olarak uyulmuştur, yazım hatası genelde azdır. (1-3 arası hata var.)	Yazım kurallarına kısmen uyulmuştur, yazım hataları vardır. (4-6 arası hata var.)	Yazım kurallarına neredeyse hiç uyulmamıştır, yazım hataları oldukça fazladır. (7 ve üzeri hata var.)
	18.Noktalama	Noktalama işaretleri görevlerine uygun, hatasız kullanılmıştır.	Noktalama işaretleri genel olarak görevlerine uygun kullanılmıştır, hatalar azdır. (1-3 arası hata var.)	Noktalama işaretleri kısmen görevlerine uygun kullanılmıştır, hatalar vardır. (4-6 arası hata var.)	Noktalama işaretleri görevlerine uygun kullanılmamıştır, hatalar oldukça fazladır. (7 ve üzeri hata var.)
NOT: Birkaç cümlelik çok kısa metinlerde “geliştirilebilir” puanı verilebilir. Bu DPA’dan alınabilecek en yüksek puan 72 iken en düşük puan 18’dir.					